بەرهەمی ئیکۆلۆژی یان جینتەکنەلۆژی؟! ... سەلام عەبدوڵڵا

راستە تەماتەکە بێ تامە؟!

بلانکی وتی: (کێ ئاسنی هەبێت، نانیشی دەبێت). ئێمە بەزیادەوە ئاسن و نانمان هەیە، بەڵام ئاسنەکەمان زۆر بۆ پیشەسازی چەك بەکاردێت و نانەکەمان ژەهراوی دەکرێ، بۆیە بۆچوونەکەی(کارڵ لیبنشت)سوارترە: (زانست دەسەڵاتە، دەسەڵاتیش زانست). لێرەشدا زانستمان لەبارەی مەترسی بواری جینتەکنەلۆژی و ماددەی لەناوبردنی گژوگیاو مەلوموورە زیانبەخشەکان وکارتێکردنەکانیان لەسەر خۆراك و تەندرووستی و ژینگە زۆر نزمە، بۆیە بەبێ دەسەڵاتی لەبەردەمیان راوەستاوین و ئەوەی لەم بارودۆخە قازانج دەکات، کۆمەڵێ دەڵڵاڵ، نەوکەر، جانباو و کۆمپانیا باننەسیونالەکانە.
هەمووومان وەك هاوڵاتی وا راهاتووین ئەوەی لە بازاڕ هەیە دەیکڕین و دەیخۆین بەبێ ئەوەی بزانین خۆراکەکان چۆن بەرهەمهاتوون و چیان تێدایە و چ ماددەیەکی کیمیاوی و ژەهرێك لەکاتی رواندن بۆ لەناوبردنی گژوگیا مەلوموری زیانبەخش بەکارهاتووە. ئێمە هێشتا پرسیاری خۆراکی جینات گۆڕاو و کارتێکردنی بەسەر تەندرووستیمان نەکردووە. بەڵام لە هەمان کاتدا گوێمان لە چەندین نەخۆشی ترسناك دەبێ. ئێستا پرسیاری: ئەزانی تەماتەکە بێ تامە…ئەزانی ماسی هاوردە و ماسی حەوزەکان تامی ماسی رووباری ئەڵوەن نادەن!
Jaques Diouf(سەرۆکی رێکخراوی خۆراکی جیهانی)وەك هاوپشتییەك لەگەل یەك ملیارد مرۆڤی برسی و هەژار بۆ ماوەی رۆژێك لە خواردن مانیگرت و 500زانای کشتوکاڵ لە لووتکەی جیهانی رێکخراوی ناوبراو دژ بە جینتەکنەلۆژی وەك چارەسەرێك پێشنیاری(گەشەپێکردنی کشوکاڵی بیولۆژی)یان کرد. دوا هەواڵەکانیش لە(سایتی ئینفۆ ئەمازۆنس) رۆژی 9/6/2011رایگەیاند کە پەرلەمانی وڵاتی پیرۆ بڕیاری دا رێگەدان بە کشتوکاڵی جینتەکنەلۆژی بۆ ماوەی 10ساڵ دوابخەن.

سەدان رێکخراوی جیهانی دژ بە بەروبوومی جینگۆڕاو ناڕەزایەتی دەردەبڕن

لەلایەکی ترەوە سەدان رێکخراوی جیهانی دژ بە جینتەکنەلۆژی

راگەیاندنێکی12 خاڵیان بڵاوکردووە و لە خاڵی یەکەم پێیان وایە خۆراك مافێکە لە مافە جیهانییەکانی مرۆق و خۆاردن تەنها کاڵا نییە، لە خاڵی7 داوای زامنکردنی کشتوکاڵی ئازاد دەکەن لە جینتەکنەلۆژی و لە خاڵی 9 داوای شەفافییەت دەکەن لە جۆری خۆراك و مافی هاوڵاتیان لەزانیاری لەبارەی ناوەڕۆکەکەیان و لە خاڵی12 داوای بەرهەمهێنانی خۆراکی تەندرووست دەکەن بۆ منداڵان:

Europe

- European Coordination Via Campesina www.eurovia.org
- Friends of the Earth Europe www.foeeurope.org
- European Attac Network www.attac.org
- Africa Europe Faith & Justice Network www.aefjn.org
- MIJARC Europe www.mijarc.org
- Seattle to Brussels Network www.s2bnetwork.org
- Food and Water Europe www.foodandwaterwatch.org
- Greenpeace Europe Unit http://www.greenpeace.org
- Eurogroup for animals www.eurogroupforanimals.org
- European Public Health and Agriculture Consortium www.healthyagriculture.eu
- IFOAM EU group www.ifoam-eu.org
- European Beekeeping Coordination

International: FIAN International, Transnational Institute, Action Aid International

Austria:ÖBV-Via Campesina Austria, Global 2000, Südwind, Dreikönigsaktion, Attac Austria

Slow Food Linz, SOL – Menschen für Solidarität, Ökologie und Lebensstil, Agrarbündnis, FIAN Austria, Gewerkschaft PRO-Gem

ARGE Schöpfungsverantwortung, WWOOF Österreich, ARCHE NOAH

Belgium:FUGEA, Movement dAction Paysanne (MAP), Vredeseilanden, vzw ‘t Uilekot, Wervel

VODO, Netwerk Bewust Verbruiken, Attac Vlaanderen, Broederlijk Delen, EVA vzw, Friends of the Earth Vlaanderen en Brussel, Velt, Ecolife, Missionarissen van Steyl (Commissie Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping), Bioforum Vlaanderen, Attac Bruxelles-Wallonie, Bevrijde Wereld

Bulgaria: Agrolink

Czech Republic:Hnuti Duha – FOE CZ

Denmark: Frie Boender, Attac Denmark

Finland: Attac Finland

France: Confédération Paysanne. ATTAC France, CFSI, Peuples Solidaires en association avec ActionAid, Bretagne Vivante – SEPNB, Nature & Progrès, GRAPPE (GRoupement des Associations Porteuses de Projets en Environnement), MINGA

Germany: Buko Agrarkoordination (D), Bund für Umwelt- und Naturschutz Deutschland (BUND), Agrarbündnis, Bestes Bio – Fair für Alle e.V., Naturland, Biofair, Demeter, Saatgut Aktionsnetzwerk, Gentechnikfreies Europa e.V.

Greece: NEAK, Hungary, Alliance for Food Sovereignty, Hungary

Italy: Italian Committee for Food Sovereignty (273 members), Associazione Michele Mancino, Associazione Rurale Italiana, ATTAC, AUCI, Centro Internazionale Croceviam CESTAS Fair, FOCSIV – Volontari nel mondo, Fondazione Diritti Genetici, Mani Tese, Movimento Lotta Fame nel Mondo, Movimento Sviluppo e Pace, Slow Food Italia, Terra Nuova, WILPF, Italy

Luxemburg: SOS Faim Luxembourg

Netherlands

- A SEED Europe www.aseed.net
- Afrika-Europa Netwerk
- XminY Solidariteitsfonds
- Vereniging Milieudefensie
- Boerengroep Wageningen

Norway

- Norske bonde-og Smabrukarlag (Norwegian Farmers and Smallholders Union)

Poland: Attac Poland

Portugal

- CNA
- Plataforma Transgénicos Fora
- MARP – Associação Das Mulheres Agricultoras e Rurais Portuguesas
- ARP – Aliança para Defesa do Mundo Rural Português
- ACOP – Associação de Consumidores de Portugal

Romania

- “Rencontres du Patrimoine Europe-Roumanie” – RPER
- “Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu”

CIDRM

- “Centrul de Informare asupra Organismelor Modificate Genetic” InfOMG
- “Eco Ruralis – in sprijinul taranilor ecologici si traditionali”
- Slow Food Turda + Slow Food Cluj Transylvania
- Asociatia ARIN
- Asociatia AGORA” – Grup de Lucru pentru Dezvoltare Durabila
- Fundatia Eco Civica
- Asociatia Mai Bine” / The Association for the Better
- Asociatia Fermierul Cozia
- Asociatia Gib Bio Grup
- Fundatia Speranta Sfantul Stefan
- Asociatia Valea Soarelui
- Asociatia Fair Trade Efectul Fluture
- Asociatia Sighisoara Durabila
- BIO COOP – Cooperativa de gospodari bio
- Asociatia Eco Assist
- Microregiunea Poganyhavas
- Asociatia Hosman Durabil
- Cooperativa Escar Prod
- Clubul Ecologic Transilvania
- WWOOF Romania
- Asociatia Prietenii Pamantului Galati
- Asociatia Zdreanta
- Asociatia Focus Eco Center
- Asociatia Re.Generation
- Centrul de Resurse pentru Initiative Etice si Solidare” CRIES
- Asociatia pentru Sustinerea Agriculturii Taranesti” ASAT
- Asociatia pentru Mediu si Turism Ulmul Cerasului
- TERRA Mileniul III
- Asociatia Turda Fest
- Asociatia Ecologica Turismverde
- Asociatia Bio Romania
- Asociatia ALMA-RO
- Reteaua de Actiune pentru Clima Romania

- Fundatia KESARION – pentru o viata romaneasca traditionala
- Asociatia Alburnus Maior – Rosia Montana

Slovakia: CEPTA – Centre for Sustainable Alternatives

Slovenia: Drustvo za razvoj slovenskega podezelja (Slovenian Rural Development Network)

Spain

- Sindicato de obreros del campo, Andalucía
- Sindicato Labrego Galego
- Federación Estatal de Pastores
- Attac Spain
- Plataforma Rural / Alianzas pour un mundo rural vivo
- Amigos de la Tierra España

Sweden: Attac Sweden

Switzerland: Lautre Syndicat, Plateforme pour une agriculture socialement durable, Swissaid

Turkey

- CIFTCI-SEN- Farmers Union Confederation: "Union of Tea", "Union of Hazelnut", "Union of Olive", "Union of Grape", "Union of Tobacco", "Union of Sunflower", "Union of Grain", Union of Animal Breeders)
- TARIM OR KAM- SEN / Union of Public Employees in the Agriculture and Forestry Branch
- Initiative for Rural Development (38 organisations)
- No To GMOs Platform (75 organisations)
- KECI – Urban Initiative in solidarity with Farmers
- Ecological Farmers Association
- IMECE Eco-village, Natural Life and Ecological Solutions Association
- Turkish Agricultural Economics Association
- Bogatepe Environmental Life Association
- Bogatepe Development Co-operative
- Kuyucuk Village Development Co-operative
- Kuyucuk Village Bird Sanctuary Protection and Tourism Development Association
- Buyukcatma Natural Food Producers Association
- Yolboyu Village Development Co-operative
- Bogazkoy Development Co-operative

• Slow Food Adapazari Convivium,Slow Food Alacati-Cesme Convivium,Slow Food Ankara Convivium,Slow Food Fikir Sahibi Damaklar Convivium,Slow Food Gaziantep Convivium,Slow Food Igdir Convivium,Slow Food Izmir Bardacik Convivium,Slow Food Kars Convivium,Slow Food Samsun Convivium,Slow Food Tire Convivium,Slow Food Urla Convivium,Slow Food Yagmur Boregi Convivium, Slow Food Alacati-Cesme Convivium

United Kingdom: War on Want, UK Platform for Food Sovereignty, Scottish Crofting Federation, One Planet Food Scotland, Munlochy Vigil, World Family, Soil Association

ئایا فەرمانی 81 چییە؟

ئەمە ئەو پرسیارەیە کە بەردەوام دەکرێ. بە کورتییەکەی(پاراستی مافی موڵکایەتی هزری و جۆری نوێی رووەك)، واتە مافی مۆنۆپۆڵکردن و پاراستن و روواندنی تۆوی جینتەکنەلۆژی کۆمپانیا زلهێزەکان کە جووتیار دەبێ هەموو ساڵێك لێیان بیکرێت و هاوکات ئەو مادە ژەهراویانەش بکڕێت کە دژ بە گژوگیاو مەلوموری زیانبەخشن!. لەراستیدا ئەو یاسایە زۆر بێوەی دیارە، بەڵام هەر کە بەدوای مانا و کارتێکردن و مەبەستەکەی بگەڕێین دەبینین ماڵوێرانی و نەخۆشی و ژەهراویکردنی مرۆڤ و ژینگە و لەناوبردنی کلتووری کشتوکاڵی هەزاران ساڵەی کوردستان و عیراق لێدەکەوێتەوە!

لەناوبردنی هەژاری یان هەژارەکان؟!

لەناوبردنی هەژاری بیانووی کۆمپانیا بانناسیونالەکانی تۆو و خۆراکی جین گۆڕاوە، بەڵام لەراستیدا مەبەستیان دەستکرتنە بەسەر بازاڕ و قازانجە لەسەر ئاستی جیهان.

ڤەندانە شیڤا(هەڵگری خەلاتی نۆبڵی ئەڵتەرناتیڤ) لە وەڵامی پرسیاری(زویدڤێست پرێس) لە 29/8/2007: بۆچی 150000جووتیار لە ماوەی 10ساڵ خۆکوژیان کرد، وتی: خۆکوژی جووتیارەکان لە بازنەی کشتوکاڵی پەمووی ناوچەی کارناتاکا، ئەدهارا پرادیش، فیدهاربا و پنجابی گرتەوە. روواندنی پەموی جین گۆڕاوی(BT) لەلایەن کۆمپانیای باناسیونالی کشتوکاڵ(Monsanto)هۆی سەرەکی خۆکوژییەکان بوو. جووتیاران تۆوەکەیان لەدەستدا و تووشی قەرزاری و هەژارای بوون و نەیانتوانی لێی رزگاربن.

لە 20/5/2008خانم شیڤا لەگەل پسپۆری کشتوکاڵی کرستینە لویست(دامەزرێنەری رێکخراوی جیهانی-چالاکی سکالاکردنی جین-)راپۆرتێکیان نووسی لەبارەی بارودۆخی کارەساتی پێشێلکردنی مافی مرۆڤی جووتیارەکان هیندستان بۆ لیژنەی مافی مرۆڤ لە نەتەوە

یەکگرتووەکان نووسی و سکاڵایان دژ بە حکومەتی هیندستانیان بەرزکردەوە. جووتیارەکان هیچ چارەیەکی تریان لەبەردەم نەمابوو تا خۆیان لە برسێتی و قەرزاری رزگار بکەن.

لە سایەی ئەو سکاڵایە، نەتەوە یەکگرتووەکان داوای لە حکومەتی هیندستان کرد دەستبەجێ پێشێلکارییەکانی رابگرێت. ئەمە یەکەم جاربوو کە بەکارهێنانی تەکنەلۆژیای جینات لە بواری کشتوکاڵی وەك پێشێلکردنی مافی مرۆڤ ناونووس بکرێت و داواش لە حکومەتێکیش بکرێت رێگا لەبەردەم جووتیارەکانی بکاتەوە بۆ بەکارهێنانی تۆوی باوباپیرانی خۆیان و ئەم مافە بپارێزێت و باڵادەستی کۆمپانیا بانناسیونالەکان لەناوببات.

هەمان ئەم رێکخراوە لە مانگی یەکی/2007سکاڵایان لەسەر(مونسانتۆ) بەرزکردەوە لەبارەی قەدەغەکردنی روواندنی(Mon 810)و لە ئەنجامدا پرۆسەکەیان لە مانگی4/2009بردەوە. کۆمپانیای بانناسیونالی(مۆنسانتۆ) لەکاتی جەنگی ئەمریکا لە ڤێتنام بەدناوی خۆی تۆمارکردووە، واتە بەرهەمهێنانی ماددەی پەرتەقاڵی بۆ سوتاندنی دارەکانی ڤێتنام. قازانجی ساڵی 2010 گەیشتە 10,4ملیارد دۆلار.

کرستیانە لویست لەبارەی(عیراق)ەوە دەنووسێ: بەرێکای فەرمانی 81 جووتیارە عیراقییەکان تەنها بۆیان هەیە تۆوی جین گۆڕاوی کۆمپانیا بانناسیونالەکان بکڕن. لە سەرچاوەیەکی تر(ئەلموتەوست ئۆنلاین)هاتووە: وەکالەتی ئەمریکی بۆ گەشەپێدانی جیهانی(USAID) هەزاران تۆن لە گەنمی ئەمریکی کە بە"جۆری باش و بەرز"وەسفی دەکەن بە خۆڕایی لەسەر جووتیارەکانی عیراق دابەشکرد. لە کوردستان 54شوێن بۆ روواندنی گەنمی"موحەسەن" تەرخانکرا کە لە راستیدا جیناتی گۆڕاوە و بە بڕی 107ملیون دۆلار ئیمزاکرا. کشتوکاڵی لە عیراق تەسلیم بە کۆمپانیەکانی(Monsanto, Dow Chemicals, Cargill و Dupont BASF , ،Beyer)کرا.

پێشی سێ ساڵ لە خانەقین گەنم بە خۆڕایی بەسەر جووتیارەکان دابەشکرا، بەڵام لەسەر کیسەی ئەو گەنمە نە جۆرەکەی، نە ناوی کۆمپانیا بەرهەمهێنەرەکەی، نە ناوی وڵات و نە هیچ زانیارییەکی تر لەسەریان نووسراوە.

مادە لەناوبرەکانی مەلوموور و گژوگیا زیانبەخشەکان لایەنێکی ترسناکی تری بواری کشتوکاڵییە. سەوسەن عەلی مەجید(وەزیرەی کشتوکاڵی عیراقی) لە دیسەمبەری2007 وتی: ئێمە پێویستیمان بە جووتیاری عیراقی هەیە کە بتوانن کۆبرکێی بکەن و بڕیارمان داوە پشتوانی لە مادە لەناوبەرەکان و پەین و تۆوی موحەسەن بکەین).

خۆراکی ژەهراوی

(Glufosinat)یەکێکە لە کۆی 22مادەی قەدەغەکراو لە بەرکارهێنان بۆ لەناوبردنی گیاو مەلوموورە زیانبەخشەکان. لیژنەی ئاسایشی خۆراك لە وڵاتانی ئۆروپا(EFSA) توێژنەوەیەکی بڵاوکردەوە و تێدا دووپاتی دەکەنەوە کە ئەو ماددانە(مەترسییەکی گەورەیان هەیە بۆ ئاژەڵە شیرخۆرەکان و دارودرەختەکانی دارستانەکان و تەنانەت بۆ ئەو بەروبوومانەش کە بەسەریاندا پەخش نەکراوە. روواندنی برنجی(LL 601)بە بەکارهێنانی بڕی زۆری(Glufosinat)دەیروێنن. ئەو جۆرە برنجە لە بازاڕ فرۆشرا بەبێ ئەوەی رێگەیشی پێبدرێ!

رێکخراوی(کۆئۆردیناتسیون دژ بە مەترسییەکانی بایرن)ئەو زانیارییە دژ بە کۆمپانیای بانناسیونالی بایرن بڵاوکردەوە کە دووهەم کۆمپانیایە لە بواری بەرهەمهێنانی تۆوی دەستکارکراو و دەیانەوێ بەرهەمەکانی(پەمو، شەڵغەم، شەکر، پەتاتە و گەنمە شامی)جین گۆڕاوەکانیان لەبازاڕ بفرۆشێ.

هەروا مادەی فسفۆری بۆ لەناوبردنی گژوگیا و مەلوموری زیانبەخش هەیە کە لە ئەمریکا و یەکێتی ئۆروپا قەدەغە کراون وەك(دیمکرون، نماکور، میتاسیساوکس، تمارون، برودوکس، کوتنیون، دیفیبان، فولیمات، لیباسید، درسبان، روجر، ئەنتیو)

لێکۆڵینەوە جیهانییەکان سەلماندوویانە کە ئەو(موبید)انە دەبنە هۆی نەخۆشی شێرپەنجە و کاتێکردنیان هەیە لەسەر ئەنزیمی(ئەسیتیل کولین ستیراز)ی ناو شانەی سوری خوێن هەیە و لەناو پلازما و دەماغ و ئەعصاب و دەبنە هۆی لەرزین خێرا و دووبارەبوو و کێشەی هەناسە و تێکدانی کۆرپە و نەزۆکی و ژەهردارکردنی کۆرپە…وزۆر نەخۆشی ترسناکی تر.

گژوگیا و مەلوموورە زیانبەخشە لەناوبەرەکان لە جۆری(neoniecotinoider, Imidaclopride, thiamtoxam, Lothianide) سەرەتا رووەگەکان دەپارێزێت بەڵام پاشان مەترسییەکی گەورەیان هەیە لەسەر هەموو مەلوموورەکان و لەوانە سوودبەخشەکانیان. بۆ نموونە هەنگ بەخێوکەرەکان لە فەرەنسا و ئیتالیا ساڵی 2000بۆیان دەرکەوت کە مادەی لەناوبەر(Imidaclopride)، مادەیەکی بکوژە وکاریگەری لەسەر ئەعصابی هەنگ هەیەو وای لێدەکات رێگەی خۆی ونبکات و نەتوانێت بۆ شانەکەی بگەڕێتەوە. هەر لە هەمان ساڵدا توێژینەوەکان سەلماندیان کە مادەی(Chlopyritos) نزیکەی80% لە هەنگ لەناوبردووە.

مەترسی گەورە لەسەر زەمین و خۆراك و ژینگە ئەوەیە کە مەلومورو گژوگیا زیانبەخشەکان لەگەل کاتدا خۆیان لەگەل ئەو مادە ژەهراویانە دەگونجێنن و کاریان تێناکات، بۆیە جووتیارەکان ناچار

دەکرێن بڕی زۆرو زیاتریان لێ بەکاربهێنن.

بەهۆی ریکلامی ساختە و درۆزنانە بۆ(Roundup)، کۆمەڵەی ژینگەپارێزەکانی فەرەنسا لە ساڵی2001 لە داگا سکاڵایان دژ بە(مونسانتۆ) تۆمارکرد. لەسەر پاکەتی روند ئاپ نووسراوە کە(هیچ کارتێکردنی لەسەر زەمین نییە و جێی متمانەیە و دۆستی ژینگەیە…ماددەکانی لێکدەترازێن و کارترێکردنیان نامێنێ). پاش ئەم کارە ئابرووچوانەی کۆمپانیای ناوبراو، 233ملیون زیانی لێکەوت. ئێستا کۆمپانیاکە ناچارکرا ریکلام و وەسفی(روند ئاپ)ە ژەهراوییەکەی، بگۆڕێ.

ئایا چی وا دەکات(روند ئاپ) ژەهراوی بێت؟

گۆڤاری زانستی(کلینکەڵ تۆکسۆکۆلۆگی) توێژینەوەی کۆمەڵی زانای جیهانی لەبارەی کارتێکردنەکانی روند ئاپ، بڵاوکردەوە. زاناکان کاریان لەسەر ژەهراویبوونی نزیکەی 600حاڵەت کرد، چونکە روند ئاپ لەپاڵ ماددە ژەهراویە سەرەکییەکەی(گلیفوسات)، ئەم پێکهاتانەشی تێدایە: (Glyphosat, Tallowamin, Propylenglykol, Glyzerin, Natriumsulfit, Natriumbenzoat, Sorbindaeure, Natriumsalz von o-Phenylphenol, leicht aromatische Erdoeldestiiate, Methyl P-HydroxybenzoT, 3-iodo-2- methyl Butylcarbamat, 5-chloro-2- methyl 3(2H)-Isothiazolon). لە بۆچوونی هەندێ لە زانایان، (تۆکسیتسێت)ی گلیفۆسات بە هەندێ رێگا بە تایبەتی رێژەی(تالۆوامین) بەرزدەکات.

لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوەیەکی تر لەسەر کارتێکردنی روند ئاپ لەسەر مشك کراوەو تێدا 1000ملغ/کغ گلیفوساتی پێدراوەو سەرئەنجام 50% ی مشکەکان مردوون، واتە ئەم ماددەیە مەترسی پێکدەهێنێ لەسەر ژیانی مرۆڤ و رووەگ و ژینگە.

لە وتارەکەی ئەنیاس سیناوی(لە دەستەی نووسەرانی گۆڤاری Entropia) ئامازە بۆ بووچوونی لیلیان لو غۆف(ئەندامی لیژنەی کۆمەڵەی فەرەنسای سرووشت و ژینگە)دەکات کە پێی وایە(پیسبوونی زەمین و ئاوی خواردنەوەو باران و کۆی خۆراك بەهۆی بەکارهێنانی ئەنتی بەکتریا، بووە بە کێشەیەکی راستینە لەبواری تەندرووستی گشتی و ئیدارەی فەرەنسی دواکەوتووە لە بایەخپێدانی).

کەم نین ئەو شارەزایانە کە تەنها بە مەبەستی خزمەتکردنی مرۆڤایەتی بیروڕا و توێژینەوەی خۆیان رادەگەیەنن و هاواری ئەڵتەرناتیفی مرۆیی دەکەن. لە وتاری نووسەری بریتانی(جیرمی سمیت) کە لە گۆڤاری(زی ئیکۆلۆجیست، 22/2/2008) بڵاوکراوەتەوە، هاتووە: قسەکەری-Task Forst-وتی"لەپێناو دواڕۆژی کشتوکاڵی لە عیراق، هێزە

فەرەڕەگەزەکان لە پارێزگای نەینەوا تۆویان دابەشکرد". و(land and Livestock Post) دەریخست کە"یارمەتییە مرۆییەکان سەرکەوت لە روواندنی 320هەکتار لە- تۆوی بەرهەم باڵا- لە نۆك، جۆ، نژی و گەنم و ئەم تاقیکردنەوەیە لە ساڵی یەکەم گەیشتە30هەزار جووتیار.
هەر لە هەمان وتار ئەم پرسیار دەکرێ: ئەو یارمەتییە مرۆییانە لە کوێوە سەرچاوەیان گرتووە؟
لە وەڵامدا جیرمی ئاماژە بە وتارێکی(The Business Jounal of Phoenix) کە تێدا هاتووە: کۆمپانییەکانی تۆژینە کشتوکاڵییەکان لە ئەریزونا(لە ئەمریکا)، گەنم بۆ عیراقییەکان دەنێرن تا بتوانن بەرهەمهێنانەکەیان زیادبکەن و ئەو کۆمپانیایە ناوی(World Wide Wheat Company)و ئەمەش گرێبەستی لەگەل 3زانکۆی ئەمریکی هەیە و یەکێکیان لە تکساسە. بە گوێرەی سایتی(Seedquest)کە سەرچاوەیە لە بواری پیشەسازی تۆو لە سەر ئاستی جیهان هاتووە کە ئەو کۆمپانیا ئەریزۆنییە لە گەورە دروستکەرانی تۆو و بازرگانی بە تۆویە پارێزراوەکان دەکات و تا ئێستا 6جۆر تۆوی لە عیراق بڵاوکراوەتەوەو سیانیان بۆ درووستکردنی نانە و سێیکەی تریان بۆ هەویری برشت…)
لەلایەکی ترەوە توێژەرە ئیتالیایی، وەزارەتی تەندرووستی نەمسا و فەرەنسییەکان سەلماندوویانە کە بەروبوومە جینتەکنەلۆژییەکان بۆ نموونە گەنمەشامی، ئیمێن سیستێم و توانای زاوزێی مشك لاواز دەکات.

ئەی بۆ گا و گاسن بگەڕێینەوە؟!

نا! ئێمە خوازیاری بەکارهێنانی دوا ئامێر و تەکنەلۆژیای دنیای کشتوکاڵی بە بواری زانستی جیناتیشەوە، بەڵام بە تۆوی سرووشتی مرۆڤایەتی کە هەزاران ساڵە لەسەریان دەژێین.
بۆ نموونە پرۆفیسۆر. دکتۆر ئەنتۆنیو ئیناسیو لەبارەی(زانستی جینات)ەوە دەڵێ: من دژی تۆژینەوەی جینات نیم و بە ئاسایی و گرنگیشی دەزانم لەم بوارە سرووشتیەدا تێبگەین و بۆ مرۆڤ و ژیان بەکاری بهێنین نەك تەنها بۆ رووەگ. بەڵام لە هەموو حاڵەتێك من رەخنە لە جینتەکنیکی کشتوکاڵی دەگرم کە چۆن ئێستا لەلایەن چەند کۆمپانیایەکی بانناسیونالەوە پەیڕەو دەکرێت.
لە وەڵامی پرسیاری(لێکۆڵینەکان دەیسلمێنن کە سۆیا و گەنمەشامی جین گۆڕاو بۆ مرۆڤ و ئاژەڵ خراپ نییە)، دەڵێ: من دەڵێم ئەو جۆرە لێکۆڵینەوانە نە بەکارهێنانی مادەی(Tallowamin) لەبەرچاو دەگرن کە بە مادەی کوشتنی زیانبەخشەکان تێکەڵ دەکرێ تا باشتر رووچێتە ناو گژوگیا و نە ئەو راستییە کە(Glyphosat) بەری کێڵگە جین

نەگۆڕاوەکان لەناودەبات. لە توێژینەوەك لەسەر چەندین جۆر خۆراك لە ئیتالیا و روسیا لەگەل سۆیای جین گۆڕاو وەك لە بازاڕ دەفرۆشرێن، ئەنجامدراوەو زانایان لەگەل مشك بەکاریان هێناوەو دەرکەوتووە کە زیانی لەسەر گورچیلە و جگەر و کێشەی دووبارە بەرهەمهێنان هەیە. هەروا لەوانەیە (تۆکسین)ی ناو (بازیلیوس تورینگیسیس) دەبێتە هۆی خراپکردنی ئیمۆن سیستێمی گیانلەبەران. ئەنتۆنیو ئاماژە دەکات بۆ ئەوەی کە بەکارهێنانی(روندوب) دەچێتە زەوی و لەگەل(گلیفوسات)و ئاو تیکەڵ دەبێت. ئەم تێکەڵە ماددەی نەخۆشی شێرپەنجە لێدەکەوێتەوە. هەروا گژوگیا زیانبەخشەکان بەرگریان زیاد دەبێت لەبەردەم ماددەی(Glyphosat). لە ئەمریکای لاتین 15جۆر گژوگیای زیانبەخش هەیە کە چیتر بە(Roundup) لەناو نابرێن.

بە بڕوای من کارێکی نادیموکراسی ئەنجامدەدرێت کاتێ خاوەن کارەکان دەیانەوێت قازانج بکەن و تێدا کۆمەڵگا زیانی پێدەگات.

لە وڵامی پرسیاری(ئێزو باسی ئەزموونی وەڵاتەکەتان بەرازیل دەکەن لەگەل چاندنی سۆیای جینات گۆڕاو. ئایا ئەوە چ پەوەیندیەکی هەیە لە گەل ئۆروپا؟)، دەڵێ: سۆیا لە بەرازیل و ئەرژنتین بۆ ئۆروپا بەرهەمدەهێنرێت. بەبێ سۆیا بەرهەمهێنانی گۆشتی هەرزان لە ئەڵمانیا و وڵاتانی تری ئۆروپا دەستناکەوێت. جیاواز لەگەل ئەمریکی لاتین، زۆر کەس لە ئۆورپا دەتوانن زانیاریان هەبێت و بەرهەمی جینتەکنەلۆژی لە کشتوکاڵی رەت بکەنەوە 80%ی دانیشتوانی ئۆروپا دژ بە جینتەکنەلۆژین و ئۆروپا دەبێ دووباری هەڵەکانی ئەمریکای لاتین لە ماوەی 10ساڵی رابردوو دووبارە نەکەنەوە.

ئەنتۆنیو خاوەن کتێبی(Die Saat des Boesen)و لە 2008وە لە زانکۆی جۆهانس-کیپلەر لە نەمسا کاردەکات. بە بڕوای ئەم زانایە، قەدەغەکردنی بەرهەمهێنانی جینتەکنەلۆژی، هێمایەکی باشە!

کۆمپانیای بانناسیونال(Monsanto):

لە سوتاندنی دارەکانی ڤێتنامەوە بۆ بنیاتنانەوەی کشتوکاڵ!

ئەم کۆمپانیا بانناسیونالە لە ساڵی1901لەلایەن ف. کیونی دامەزراوەو ئێستا نووسینگەی سەرەکی لە شاری(St. Louis)ی سەر بە ولایەتی(Missouri)ە ولە 61وڵاتدا لقی هەیە. سەرەتا خودی حکومەتی ئەمریکی لە1917بە هۆی گریمانەی مەترسی لە درووستکردنی(Saccharin)، سکاڵای لەسەری بەرزکردەوەو لە1925 پرۆسەکە بەبێ سەرئەنجام داخرا. پاشان سەربازە ئەمرکییەکان کە بەهۆی ژەهری(پرتەقاڵی) کە ئەمریکا لە جەنگی ڤێتنام بۆ سوتاندنی دارەکان بەکاریدەهێنا، سکاڵایان لەسەر بەرهەمهێنەرەکەی

بەرزکردەوەو سەرئەنجام بە بڕی180ملیون دۆلار سزادران. هەروا بەهۆی بەرهەمهێنانی ژەهری(PCB)لەناوچەی ئەنیستون و ئەلەباما، دادگا بەبڕی 700ملیون دۆلار سزای کۆمپانیای ناوبرای دا. لە ساڵی 2005بڕی یەك ملیون دۆلار و نیو ملیونی تر بە چاودێرانی بۆرسە بە دادگای ئەمریکی داوە بەهۆی پێشێلکردنی(Foreign Corrupt Practices Act).
لە 2002 مەنیجەرێکی ئەم کۆمپانیا گەندەڵە بڕی 50هەزار دۆلار بە بەرپرسێکی ئەندونیسی داوە تا رێگری بکات لە بڵاوکردنی توێژینەوەیەك لەبارەی پەموی کۆمپانیاکەیان. بەگشتی مۆنسانتۆ بڕی 700هەزار دۆلار بەرتیلی داوە بە بەرپرسانی وڵاتی ئەندونیسیا. لە 2007 بەخێوکەرێکی هەنگ لە شاری ئێکسبێرگی ئەڵمانیا سکاڵای لەسەر گەنمەشامی جین دەستکارکراو(Mon810)ی مۆنسانتۆ بەرزکرد و سەرئەنجام بردییەوە.
لە ساڵی 2001 کۆمپانیای ناوبراو 5گفت لەبەرامبەر کڕیاران بەرزکردەوە کە بریتین لە(دیالۆگ، شەفافییەت، رێزگرتن، شەریکی، قازانج)!
ئەم کۆمپانیایە دەست لەناو دەست لەگەل خاوەن بڕیارەکان لەناو کۆنگرسی ئەمریکی کاردەکەن. بۆ نموونە کارێکی سەیر نییە کە کارمەندێکی رابردووی مۆنسانتۆ بەناوی(لیندا فیشەر)وەك بەڕێوبەری کۆمەڵەی ژینگەپارێزی ئەمریکا دامەزراوە!

ئەگەر یەکێك لەناو ساردکەرەوەکەی ماڵی 22جۆر دەرمانی هەبێت، چی پێی دەڵێن؟ ئایا تەندرووستی ئەو مرۆڤە باشە؟!
دەستگاری جیناتی بەربوومەکان و بەکارهێنانی لەناوبەرە کیمیاوی و ژەهراوییەکان مەسەلەیەکی ئاسایی نیەو دەبێ کۆنترۆڵی جۆری و پسپۆڕ و زاناکانی ئەم بوارە راستەوخۆ سەرپەرەشتی بکەن. ئاخر چۆن دەبێ گەنمێك بە جووتیاران بدرێت لەسەر کیسەکەی هیچ جۆرە زانیارییەك نەنووسرێت؟ ئەم حاڵەتە بەخۆم بینیم و هەستم کرد ئەو وڵاتانە مامەڵەی ئاژەڵمان لەگەل دەکەن!
دیارە ئەو کارانە بەشێوەی مافیایی رێکدەخرێت و لە دوا زنجیرەکەیدا، بە دەستی رێکخراوە ناحکومییەکان ئەنجامی دەدەن و کەسیش خۆی ناکات بە خاوەنی و هەرهەمووی بە درووشمی کۆمەکی مرۆیی، لەناوبردنی هەژاری و گەشەپێدان ئەنجام دەدرێت!
بە بۆچوونی مارکس(ئازادی بە خەیاڵی سەربەخۆ لە یاسای سرووشت دەستمان ناکەوێت، بەڵکو بە ناسینی ئەو یاسایانەو لەگەیاندا لە فەراهەمبوونی هەر هەلێکدا بە بەرنامەوە بۆ ئامانجێکی دیاریکراو بەکاربهێنرێن. بەهەمان شێوە ئەنگلس دەڵێ(رێزنەگرتن لە یاساکانی سرووشت سەرئەنجامێکی وێرانکەری هەیە بۆ مرۆڤایەتی…ئێمە دەبێ لە

هەر هەنگاوێك بەبیرمان بهێنینەوە کە ئێمە بەهیچ شێوەیەك نامانەوی دەسەڵاتدارێتیمان بەسەر سرووشت وەك دەسەڵاتدارێتی داگیرکەرێك بێت لەگەل گەلێکی داگیرکراو، وەك یەکێك لەدەرەوەی سرووشت…).

لێرەدا مەبەست ئەوەیە ئێمە دەبێ رەفتارو هەڵویستمان لەگەل سرووشت لە هارمۆنییەکی یەکانگیر بێت، نەك وەك دوو لایەنی جیاواز و بەرامبەر. سەرمایەداری لەپێناو قازانج وەك دڕندە رەفتاردەکات لەگەل مرۆڤ و ژینگە و لەپێناو چەرخاندنی سیستێمەکەی تەنها زمانی جەنگ و وێرانکردنی سرووشت دەزانێ. بۆ نموونە لەپێناو دامەزراندنی کۆمپانیای ئاو یان کۆکا کۆلا) دەست لە لەناوبردنی دارستانەکانی ئەمازۆن ناپارێزێ.

قەیرانی ئیکۆلۆژی(هەر لە توێژی ئۆزۆن تا گەرمبوونی سەرزەمین و زیادبوونی دووهەم ئۆکسیدی کاربۆن، دیاردەی بیابانبوون، کەمی ئاو، لەناوبردنی دارستان، ژەهراوی کردنی زەمین، خۆراك، ئۆقیانۆس، دەریا و رووبارەکان)بەری شێوەی بەرهەمهێنان و ئەقڵ و رەفتار و رۆشنبیری و ئەدبی سەرمایەدارییە: خودای قازانج و پەیام و ئامانجی کەڵەکەکردنی سەرمایە، بوون و ئیدیالی سەرمایەداری و تێگەیشتنیە بۆ ئازادی و سەربەخۆیی تاك(مالتوس، جۆن لۆك، نیتشە، هایدەگەر، سلۆدەردایك تا لیبڕالە گەڵوکول و گەمژە دژ بە کۆمونیستەکانی سلیمانی).

تێگەیشتنی ئەم سیستێمە بۆ پێکردنی پێداویستییەکان و خۆشگوزەرانیمان نییە، بەڵکو قازانج و درێژەپێدان بە ململانی و جەەنگی پێویست بۆ درێژەدان بە سیستێمە بانک[illegible]تەکەیان. ئێستا لە هەموو کاتێك زیاتر هەوڵ بۆ دیکتاتۆرییەتی رەهای ئابووری جیهانگیر دەدەن و لەپێناوەدا روون و ئاشکراتر بەسەر لاشەی مرۆڤ دەڕۆن، رێك وەك چۆن لە سەرەتای دامەزراندنیان ملیونان کرێکار بەرەو نەخۆشی، مرۆڤ، شێتی و جەنگ برد…ئێمە لەبەرامبەریدا پێویستمان بەوەیە جەهل کەم بکەینەوە، تا دەکرێ نەزانی زیندەبەچاڵ بکەین، چونکە ئەوان ژەهرخواردمان دەکەن بەڵام بەناوی"مافی مرۆڤ و سەربەخۆیی و ئازادی"ئەنجامی دەدەن و زۆربەش بێوادەکەن…ئەوان دێهاتەکان وێران دەکەم، تۆوی هەزاران ساڵەمان لەناو دەبەن، جووتیار خاوەن کەرامەت و بەرهەم، لە زەوییەکانیان دووریاندەخەنەوەو ناڕاستەوخۆ دەیانکەن بە دەستەفرۆش، پاسەوانی شەوانە، کەناس و سواڵکەری شارەکان، کوڕەکانیشیان دەکەن بە پۆلیس و سەرباز بۆ"بەرگری لە نیشتمان"و وەك ویستێکی خودایی"خوا ئەوەندە بەشیانی داوەو دەبێ قانع بن"بە کرێچێتی لە قەراخی شارەکان نیشتەجێیان دەکەن((گەورەترین حەماقەت ئەوەیە جیاوازی نێوان شار و لادێ و رێژەی دانیشتوان شێتانە قووڵتر کراوە. ئاخر مەعقولە دانیشتوانی هەولێر و سلیمانی و دهۆك ببن بە

شاری ملیونان نشین و دانیشتوانی دهاتەکان کەم بکرنەوە؟!)).
چەند شەرمە ب حکومەت بە شانازییەوە باسی بەرفراوانبوونی دانیشتوانی شارەکان دەکات. جەواشەکردنی رای گشتی تاوانە! ئاخر کێ ئرەیی دەبات بە وەزیرە تەکنکراتەکانی حکومەت؟!
هەر چن وەهمی کاا و کینەوەی و پارە وەك راستینە سەیر و پەیەو دەکر و بەکمەکی وەهم بەسەر مرق سەپنراوە، ئمە دەب جەخت لەسەر هزو تواناو بەها شاراوەکانیان بکەین، واتە هزو کارو کاتی مرق. لرەوە مرق و ژینگەکەی لە بەربەرییەتی دەسەاتی دیکتاتری رەهای سەرمایەداری جیهانگیری ئیمپر رزگار دەکەین. ئمە دەب هەموو رژ پرسیاربکەین: سەرمایە و حکومەتەکانی تا چ رادەیەك پداویستییە رژانەکەی مرق و ژینگە دابیندەکەن بەب ئەوەی یەکەمەکەیان وەك ئاژە مامەە نەکات و دووهەمەکەیان لەسدارە نەدا؟!
چارەسەر:
1- ئمە پویستیمان بە پەیەکردنی شوەی بەرهەمهنانی هەرەوەزی، ژینگەپارز و بیولگییەو لەم پناوەدا ئمە دەتوانین لە تەمەی و خلادان لە هەویست دەربین و خ بەزلزانین و کاری بیروکراتی ناو بارەگاکان رزگار بکەین و وەك(حزبی شوعی، پارتی چەپ و پارتی چارەسەری کوردستان پکەوە لەگەل بزووتنەوەی جووتیارانی کوردستان و پسپرە بە ویژدانەکانی کشتوکا)، ئەم بەرنامەیە رکبخەین و پکەوە هەنگاو بەرەو دامەزراندنی بزووتنەوەی جەماوەری ئیکلژی دابنین. ئەمە توانایەکی ترە ب بەرگرتن لە سیاسەتی لیبرالیزمی نو لە بواری کشتوکای و بەروبووم و چەك و سیاسەتی چەتەکانی تری مژوو…!

وەك یەکەم هەنگاو، ئمە دەتوانین:
2- چارەسەرکردنی ئەم کشەیە هزو وتوانا و کات و ئیرادەی خاوەن ویژدان و دست و پارزەری ژیان و ژینگەو زەمین وەك سەرچاوەی هەموو سەروەتك، دەوت. سەرەتا دەب بە زووترین کات هەمەتی هشیارکردنی هاواتیانی کوردستان دەستپبکات و رگری لە لبییەکانی بگرین، چونکە بەراستی هوشیاری ژینگەییمان نزمە.
3- 2 شون هەیە کە نموونەی تی هەزاران سای جووتیارانی کوردستان و عیراق تدا پارزراوە:
أ- Centre for Agricultural Research the Dry Area-CARDA کە لە واتی سوریایە.
ب- سەنتەری تورژینەوەی(Focus on the Global South) لە بانکك.
دەب لایەنە بەرپرسەکان بە فەرمی داوا لە حکومەتی ئەو دوو واتە

بکەن بانقی تۆوەکان بۆ خاوەنەکەی بگەڕێننەوە، واتە جووتیارانی کوردستان و عیراق.

3- مافی سەرەتایی هاوڵاتیان ئەوەیە زانیاریان هەبێت لەبارەی پێکهاتی خۆراك و میوەکان. ئەگەر جیناتەکانی گۆڕاوەو ژەهری مەترسیدار لەگەلیاندا بەکارهاتووە، دەبێ لەسەر پاکەتەکانیان بنووسرێت.

4= جووتیاران هیچ جۆرە تۆویەکی جینگۆڕاو نەکڕن و ئەگەر بە خۆڕاییش بێت، وەرینەگرن. درووشمی(گەڕانەوە بۆ کشتوکاڵ سرووشتی خۆماڵ و بوژاندنی دێهاتەکانمان بە نوێترین ئامێرو رێگەوبان و پێداویستییەکانی ژیانی کشتوکاڵی) بکەن بە کاری سەرەکیان.

بێجگە لەوەی کە جووتیاران گەورەترین زیانلێکەوتووی نزیکەی 70ساڵ لە مێژووی کوردستان و قورسترین ئەرکیان لەئەستۆ بووە، ئێستا ئاسایشی تەندرووستی و پاراستنی ژینگەش کەوتۆتە ئەستۆیان، بۆیە دەبێ دێهاتەکان بەشێوەیەکی زۆر تایبەت، خزمەت بکرێن.

سەلام عەبدوڵڵا